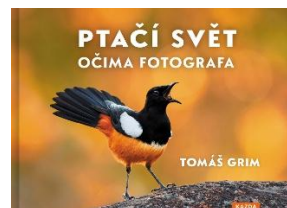

Kolik stojí kniha – a jakou může mít hodnotu?

Občas se mě někdo zeptá,
proč **Ptačí svět očima fotografa** stojí 1 249 Kč.
Někdy dokonce zazní, že kniha je „moc drahá“.

Rozumím tomu.

Jenže při srovnání ceny s jinými knihami se míchají hrušky s jabkama.

Víte, co stojí za výrobou velké celobarevné fotografické wildlife knihy? Víte, kolik stojí jedna fotografická výprava? Kolik fotografií a práce se skrývá za jedinou knihou? A proč je normální, že stejná velkoformátová kniha – na rozdíl od beletrie – může stát u různých prodejců o stovky korun jinak? Proč se autorovi takové knihy nemusí nikdy vrátit všechny výdaje, které do jejího vzniku vložil? A může mít „drahá“ kniha hodnotu, která přetrvá desítky let?

Pojďme se podívat, co všechno se skrývá za cenou PSOF – a proč cena knihy není totéž co její hodnota.

Fotokniha není román

Hovězí nebude nikdy stát tolik jako kuřecí. To ví každý. Stejně tak by mělo být jasné, že velkoformátová celobarevná „coffee-table book“ nemůže z principu nikdy stát tolik, co běžná beletrie. Podívejme se, proč konkrétně to tak je.

PSOF není běžná kniha postavená především na textu, vytištěná na obyčejném papíře („toaletáku“ 😊). Je to velkoformátová fotografická publikace – už jen rozsah a cena práce grafika je u takové knihy samozřejmě úplně jinde než u běžného románu.

U „coffee-table book“ vyjde samotný tisk přibližně 5–8x draž než u běžné černobílé textové beletrie. K tomu se přidává dražší papír, finančně náročnější vazba (protože musí unést mnohem větší masu papíru) i vyšší výdaje na dopravu a skladování. Kniha má větší hmotnost a zabere více místa – takže stejný objem dopravního prostředku nebo skladu pojme menší počet výtisků. Výdaje na fotoknihu jsou proto ve srovnání s beletrií podstatně vyšší ve všech krocích: od tiskárny, přes sklady a dopravu až po knihkupectví.

Navíc se podobné fotografické knihy obvykle tisknou v mnohem menších nákladech než běžná beletrie. Vysoké výrobní výdaje se tedy navíc rozpočítávají mezi méně výtisků.

U běžného románu jsou výrobní výdaje na jeden kus při větším nákladu relativně nízké. Když má kniha koncovou cenu třeba 399 Kč, rozdíly v obchodních podmínkách mezi velkoobchodem, maloobchodem a přímým prodejem autorem se samozřejmě projeví, ale v absolutní částce půjde spíš o desítky než o stovky korun.

U velké barevné fotografické knihy je základ úplně jinde. Výrobní výdaj může představovat několik stovek korun na jeden výtisk. K němu se postupně přidávají výdaje a marže dalších článků prodejního řetězce. Pokud velký prodejce získá díky objemu prodeje výrazně lepší podmínky než malý odběratel, může to u dražší fotoknihy znamenat rozdíl koncové ceny ve stovkách korun.

Mimochodem, kdybychom knihy kupovali na váhu, moje kniha by možná vyšla docela levně. Běžný román má pár set gramů, tahle kniha skoro kilo a půl. Kilo knihy by při stejném přepočtu mohlo vyjít překvapivě podobně jako u beletrie.

Chcete vcelku, nebo nakrájet? 😊

A co práce, která je za PSOF?

Výrobní cena samotné knihy samozřejmě nezahrnuje cenu jejího obsahu. Výdaje na jeho vznik by zůstaly stejné, i kdyby kniha vyšla jen v elektronické verzi, která by vážila přesně 0 gramů.

Za Ptáčím světem očima fotografa jsou desetiletí práce po celém světě, tisíce hodin fotografování a **cestování po všech sedmi světadílech**.

Jenže fotografování nezačíná až poté, co se fotograf vystrachá z letiště do tropické sauny. Každá cesta, alespoň v mém případě, vyžaduje důkladnou přípravu: nastudovat místní druhy, jejich vzhled, hlasy i ekologii. A rozdíly mezi jednotlivými destinacemi jsou obrovské.

Před první cestou do Španělska se jako evropský ptáčkař potřebuji doučit jen pár desítek druhů, které z Česka neznám. Před cestou třeba do Bolívie se ale musím připravit na úplně jiný svět: na stovky a stovky druhů, z nichž většinu jsem před první návštěvou nikdy neviděl. V Bolívii jich žije téměř 1 500! Na některých dalších planetách, totiž v zemích, které jsem navštívil, jich čekejte hodně přes 1 500. Zkuste si to všechno nacpat do hlavy...

A tím to nekončí. Co se naučím pro Bolívii, mi nepomůže ani v nejmenším v Malajsii, kde na mě čekají stovky dalších druhů s úplně jiným vzhledem, hlasy i biotopovými preferencemi. Každá nová oblast – a kontinent určitě – znamená začít (téměř) od nuly.

Pro mě jako profesionálního ornitologa a soutěživého birdera je naprosto nemyslitelné fotit běžně druhy, který nedokážu určit. Představa, že se vrátím z cesty domů s fotografiemi ptáků, které nedokážu spolehlivě určit už na místě, je pro mě nepříjemná. Naopak pro fotografy neptáčkaře to není nic neobvyklého: na cestách se mě pořád fotografové ptají „Co jsem to vyfotil?“. Na řadě výprav navíc působím i jako průvodce, takže místní druhy musím nejen poznat, ale umět je ukázat i ostatním (což je umění samo o sobě, které se guide musí složitě naučit).

Příprava na globální fotografickou knihu proto není jen několikanásobně rozsáhlejší než příprava na knihu o evropských ptácích. V mnoha ohledech jde o úplně jiný úkol *kvalitativně*. A o srovnání s knihou zaměřenou na české ptactvo už vůbec nemluvíme...

A pak je tu ještě samotný způsob fotografování. Mnoho wildlife fotografů využívá specializované *lodge*, tedy ubytovací zařízení v přírodě, často s krmítky, kam ptáci pravidelně a předpověditelně přilétají. Na mechovou větev, samozřejmě s pečlivě naražčenou bromélií, kterou jim vybereme.

Někdy tyhle berličky použiji také. Ale většinou a raději fotím jinak: bloumám „pouští a pralesem“ a hledám volně žijící ptáky v jejich přirozeném prostředí. Bez krmítek, bez předem připraveného seznamu opeřených návštěvníků, bez jistoty, které druhy se mi vůbec poštěstí potkat. Samozřejmě s mnohem menší úspěšností. A často s horšími fotkami. Jenže s takovými, které ukazují ptáky v jejich přirozeném prostředí, nikoli na naaranžovaném fotografickém pódiu.

Na krmítkách s kávičkou v ruce samozřejmě občas fotografuji také. Ostatně jsou druhy, které mimo krmítko nevyfotíte, bez ohledu na vaši snahu. Ale krmítka беру jen jako zpestření. Na knize je to jasně vidět: z krmítka je pouhých 7 fotek – když nepočítám opilecké holuby komponované s rozpitými pivy a panákem v syré nádražní čekárně (s. 208–209).

Jádro mojí práce je tedy skutečný wildlife, tedy terén bez kávičky (většinou, tedy 😊). Takový způsob práce vyžaduje mnohem víc přípravy, znalostí i času – nejen během samotné cesty, ale dlouho před ní.

A kolik (by vás) to stálo?

Co to v praxi znamená finančně? Fotografická cesta mimo Evropu dnes jen málokdy vyjde pod 100 000 Kč. A některé destinace jsou úplně jiná liga. Například cesta na Galapágy v loňském roce stála 302 000 Kč, Antarktida před skoro deseti lety pak 567 000 Kč. A to ještě nemluvím o technice (fotografická technika, kterou jsem za léta pořídil, mě přišla na celkem 746 000 Kč), pojištění a dalších výdajích...

Kdybyste si tedy chtěli geograficky podobně rozsáhlý materiál nafotit sami, jen cestovní a fotografické výdaje by v korunách snadno přesáhly osmimístnou částku.

A ještě jedna věc, která zvenčí není vůbec vidět: při dnešních nákladech podobných knih se vám taková investice nemusí nikdy vrátit.

Dříve vycházely knihy v nákladech desítek tisíc kusů, výjimečně i přes 100 000. Když se tehdy stejná výrobní investice rozpočítala mezi takové množství výtisků, ekonomika vypadala úplně jinak. Dnes vycházejí knihy v řádově menších nákladech.

Přesná čísla nákladů dnes nakladatelé navíc veřejně neuvádějí. Takže čtenář si jen těžko dokáže představit, jak málo výtisků musí zaplatit výdaje na celou výrobu.

Kdyby PSOF vyšel v nákladu 100 000 kusů, byla by ekonomika celé věci samozřejmě úplně jiná. Jenže v takových nákladech dnes fotografické wildlife knihy nevycházejí ani ve světě. Natož na tak miniaturním knižním trhu jako je ten český.

Proto také neplatí jednoduchá představa, že vysoká cena knihy znamená vysoký zisk autora. U takového projektu se může stát něco podstatně méně intuitivního: autor vloží do knihy obrovské množství práce a peněz, kniha se prodává za víc než tisícovku, a přesto se mu všechny vstupní výdaje nikdy nevrátí.

A tím teprve začínáme – samotná tvorba tiskových podkladů knihy ani neodstartovala.

Jak se dělají knihy? A jak se dělal PSOF?

Pojďme na to: čeká nás výběr a zpracování desetitisíců snímků. A kniha takového formátu nevzniká „na první dobrou“, ale ve stovkách kol přidávání, vyřazování a přesouvání konkrétních fotografií.

PSOF navíc v žádném případě není nějaké „The Best of“. Kdyby šlo jen o to vytvořit sbírku nejlepších fotografií, stačilo by vzít snímky oceněné v soutěžích **u nás** i **ve světě**, přidat další „topovky“ a poskládat je v jakémkoliv pořadí za sebe.

Jenže tohle je úplně jiný typ knihy.

Je to jeden souvislý příběh. Jednotlivé fotografie i texty tedy musejí fungovat společně. Každá část má své místo a všechno na sebe musí navazovat.

A pak musíte napsat texty.

Ty samozřejmě nevznikly během čtvrt roku, kdy jsem knihu připravoval. Kdybych dokázal za tak krátkou dobu napsat tolik obsahově nabitých a často i vtipných textů, které jsou zároveň stručné a poučné, musel bych mít hlavu zvící železničního vagónu. 😊

Texty nevznikají s lehkostí páry nad hrncem. Poznatky, bonmoty a nová slovní spojení, která někdy dokonce zlidověla – třeba **UHP** –, jsem postupně vymýšlel a hromadil 35 let. Ano, od podzimu 1989, kdy jsem začal pravidelně psát do novin a časopisů.

Kdybych do ceny knihy plně promítl všechny výdaje spojené s cestováním, fotografováním, psaním a desetiletými získávání zkušeností, cena by samozřejmě vypadala úplně jinak. A nemluvím o pár stovkách korun navíc. Byla by řádově vyšší.

Ještě vás překvapuje, že kniha podobného formátu, rozsahu a geografického záběru v českém prostředí nemá precedens? A že **podobných autorských knih najdete i ve světové produkci jen hrstku**?

A právě proto o ní často říkám, že je úplně jiná liga než běžné fotoknihy. Je to kategorie sama pro sebe. Jednoduše proto, že v českém prostředí pro ni nemáme skutečný precedens.

Neznamená to ale, že si autor může všechny zmíněné výdaje jednoduše připočítat k ceně každého výtisku. Znamená to, že u autorské knihy nekupujete jen papír, barvy a vazbu.

Práce na knize nekončí okamžikem, kdy tiskárna vyplivne výtisky

Začíná další fáze: dostat knihu mezi lidi. Bez propagace se dnes neprodává nic.

Propagací samozřejmě nemyslím jen pár desítek příspěvků na Facebooku a Instagramu – i když bez nich by žádný autor, který má dnes být jen náznak pudu sebezáchovy, knihu ani nepsal.

31 přednášek a besed pro veřejnost, 14 rozhovorů pro tisk, 12 rozhovorů pro rozhlas, 3 rozhovory pro TV. Propagaci jsem nezadal placené agentuře – udělal jsem jí sám (část rozhovorů a křest knihy organizovalo nakladatelství). Nejde jen o čas strávený přímo na pódiu nebo před mikrofonem – každá taková akce znamená přípravu podkladů pro média, komunikaci s pořadateli a novináři, cestování. Jen uvedené aktivity zabraly hodně přes 1 000 hodin práce. A to vůbec nepočítám dalších 31 přednášek (shodou okolností opět stejný počet) na jiná témata, kde jsem knihu krátce propagoval po jejím vydání samozřejmě též.

Na PSOF vyšly téměř tři desítky recenzí (na rekordní knihu rekordní počet, jak jinak 😊). U řady z nich jsem s redakcemi a autory komunikoval a dodával fotky: vybíral jsem je tak, aby se v jednotlivých médiích neopakovaly podobné motivy (u knihy o rozmanitosti jak jinak...).

Kniha tedy nezačíná vydáním a nekončí tiskem. Pokud ji má někdo vůbec najít, prohlédnout si ji a koupit, musí se o ní nejprve dozvědět. A to je další obrovská část práce, která v ceně papíru, tisku ani vazby samozřejmě není vidět.

Proč je někde kniha levnější?

Tohle je další běžné nedorozumění.

Velký internetový obchod může stejnou knihu samozřejmě nabízet podstatně levněji než malé knihkupectví. Natož autor. Na výrobní ceně knihy to ale samozřejmě nic nemění.

Velcí prodejci odebírají velké množství výtisků a titulů a díky tomu můžou získat od nakladatele nebo distributora výrazně lepší obchodní podmínky. Můžou také pracovat s menší marží a vydělávat místo toho na velkém objemu prodeje.

Velký prodejce navíc neprodává jen jeden titul. Prodává desítky tisíc titulů. Může mít například obchodní model, kdy díky podmínkám nakladatelů prodá „tři různé knihy za cenu dvou“. To pro autora jediného titulu nepřipadá v úvahu. Jednoduše proto, že autor vydal jednu knihu.

Navíc může u některých titulů hrát roli výprodej zásob – například když se nakladatel nebo distributor potřebuje zbavit posledních výtisků, aby uvolnil sklad pro ekonomicky výhodnější tituly.

Proto není možné vzít nejnižší cenu na internetu a podle ní usuzovat, kolik „by kniha měla stát“. Žádná jedna univerzální správná cena totiž jednoduše neexistuje.

Je to podobné jako s letenkou: ano, do Brazílie můžu letět i pod 12 000 Kč. Tak proč bych měl platit za stejnou cestu 32 000 Kč!? Protože to stejná cesta *není*. Ta první cena totiž platí v březnu a to v Brazílii být fakt nechci; není divu, že tam birdera v období dešťů potkáte (sic!) sotva. Ta druhá cena platí v červenci, kdy tam být rozhodně chci – a taky **bývám**. A není divu, že v nejsušším měsíci v roce birdera potkám za každým druhým pralesním velikánem (skoro).

Stejně jako letenka není jako letenka, ani kniha není jako kniha.

A ještě jedna věc k zamyšlení:

Je věc za 100 Kč levná, nebo drahá?

Pokud je to chleba, je absurdně předražený.

Pokud je to kniha, je to buď charita, antikvariát, nebo neprodejný ležák.

A pokud je to letenka, je to podvod. 😊

Proč tedy Ptačí svět očima fotografa nestojí 500 Kč?

Protože by při takto absurdně nízké ceně nemohla fungovat stejná ekonomika, která v reálném světě fungovat musí.

A ještě jedna věc: kniha vyšla u nakladatele. Kdybych ji financoval a vydával úplně sám, mohl bych teoreticky zvolit jiný model – například crowdfundingový předprodej. Ten může pomoci získat peníze na výrobu předem a snížit finanční riziko vydavatele.

Ani crowdfunding ale nezruší výdaje na tisk, papír, vazbu, skladování, dopravu, distribuci, balení, provize platformy a další výdaje. A u knihy vydané nakladatelem by takový model navíc vyžadoval úplně jinou dohodu s nakladatelem.

A proč se cena časem mění?

Stejně jako u jiných věcí se mění ceny práce, materiálu i služeb. I moje přednášky nebo fotoobrazy dnes stojí několikanásobně víc než před pár lety.

Proč?

U autorské tvorby cenu neurčuje jen materiál. Roli hraje také zkušenost, výsledky, poptávka a jméno autora.

Když člověk ve svém oboru dosáhne mimořádných výsledků, **v Česku** i **v zahraničí**, není důvod předstírat, že jeho práce má pořád stejnou hodnotu jako na začátku kariéry.

Proto na svém webu doporučuji původní maloobchodní cenu 1 249 Kč. Ne každý má ale stejný rozpočet. Proto nechci, aby cena 1249 Kč znamenala „buď tolik, nebo nic“. Kdo si knihu za tuto cenu nemůže dovolit, může ji ode mě koupit za 999 Kč.

Nicméně je zvláštní, že potkávám lidi, kteří bez velkého přemýšlení utratí v hospodě několik stovek za večeř, který skončí za pár hodin, ale tisícovku za knihu, která jim může zůstat desítky let, vnímají jako mimořádný výdaj... 🤔

Řada lidí naopak zaplatí dobrovolně víc. Ne proto, že by musela, ale protože nákup knihy vnímá také jako podporu mé další knižní tvorby.

A co hodnota knihy?

Tohle je za mě asi nejdůležitější.

Za tisícovku můžete pozvat partnerku či partnera na lepší oběd, který za pár hodin zmizí. Váš protějšek možná, oběd bezpečně. 😊

Nebo si můžete koupit knihu, která vám může – pokud budete číst pozorně – změnit pohled na svět a bude vás inspirovat desítky let.

Já osobně jsem proto mnohem méně ochotný smířit se s cenou 260 Kč za smažený sýr v obyčejné hospodě než s cenou 2 500 Kč za kvalitní fotografickou knihu, kterou budu mít doma celý život.

Obě částky jsou reálné a obě pocházejí z letošního roku (2026). Smažák jsem si dal v Uherském Hradišti v hospodě, kam už v životě nevstoupím. Knihu Vincenta Muniere bych naopak koupil, i kdyby stála dvojnásobek. Ta inspirace je pro mě skvělá investice.

Cena totiž není jen číslo. Záleží na tom, co za ni dostáváte, jak to vzniklo a jak dlouho vám to zůstane.

Stačí, když si přečtete **recenze na PSOF od našich i zahraničních fotografů, novinářů a čtenářů**. Nehodnotí ji jen jako další fotografickou publikaci. Někteří v ní vidí knihu, která může inspirovat další generace.

A právě proto mi 1 249 Kč za Ptačí svět očima fotografa nepřipadá jako přemrštěná cena.

Přeji inspirativní počtení.

Tomáš Grim